

SEGONA NIDIFICACIÓ DE L'ÀGUILA D'ALBUFERA, *Circus pygargus*, A L'ILLA DE MALLORCA

Emilio CAYUELA ¹

Joan MAYOL ¹

SUMMARY.- *Second breeding of the Montagu's Harrier, Circus pygargus in the Island of Mallorca.* The second documented nesting of the Montagu's Harrier, *Circus pygargus*, in the Island of Mallorca, is described. This event has only been registered in 1967. The first attempt, which failed, was made in a cereal field in Pla de Mallorca (Vilafranca). This failure was due to the disturbances imposed upon the nest during harvesting. It's interesting that twice the male was observed incubating the eggs. A recommendation for future strategy and action should be put in place to avoid similar failures.

Key words: Montagu's Harrier, *Circus pygargus*, breeding, Mallorca, Balearic Islands.

¹ Direcció G. de Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient

L'àguila d'albufera, *Circus pygargus* és una espècie de rapinyaire ample-ment distribuïda a Europa: Nidifica des de Rússia i les Repúbliques Bàltiques fins les Penínsules Ibèrica i Italiana. Segons J. KROGULEC (1997), el seu hàbitat primari eren les estepes al sud d'Europa i les zones humides al nord, però durant el segle XX s'ha estès a tot tipus d'hàbitats oberts, des de salines fins a joves plantacions de coníferes, amb una marcada preferència meridional pels camps de cereals. Entre el 85% (ARROYO y CASTAÑO, 1997) i el 95 % (FERRERO 1993) de la població espanyola usa aquest tipus d'hàbitat de nidificació. Sembla ser, segons els primers autors esmentats, que la població està entorn de les 3.500 i 4.500 parelles, en situació d'estabilitat o increment, segons les comunitats autònomes, tal vegada afavorida per l'ús creixent d'aquest hàbitat de nidificació. Hàbitat que, per cert, fa poc afortunat el nom popular, que en tot

cas es justifica per una certa preferència cap als prats en època de migració.

A les Balears, és una espècie ben coneguda en migració, i sembla ser més freqüent a la primavera que a la tardor. Hi ha un antecedent de cria a Mallorca (BROOK 1973) quan es va trobar un niu al Salobrar de Campos, amb cinc polls, dels quals tres arribaren a volar, l'any 1967. Al 1994, una parella es va establir a s'Albufera de Mallorca, on s'observaren aports de material de nidificació, però no hi ha proves de posta. A Eivissa, un dels autors conserva una anotació, segons la qual va criar a ses Salines (Sant Josep) el 1977 (segons comunicà A. Van Emberdirgen, observadora d'aus estrangera resident a l'illa). MAYOL (1981), amb aquests antecedents, la dona com a nidificant irregular a Mallorca i Eivissa. Curiosament, la nidificació a Eivissa figura a l'Atlas europeu, però no a l'espanyol, malgrat haver-se publicat el mateix any.

OBSERVACIONS DE 2001

El dia 8 de juny de 2001, en ocasió de la sega d'una finca a Vilafranca de Bonany (Mallorca), l'agricultor Llorenç Nicolau va reparar com s'alçava un rapinyaire de terra, de color gris amb les ales negres, davant la recol·lectora. Va procedir a esquivar el niu i deixar un petit redol sense recol·lectar (vegeu-ne foto 1). Els dies següents ho comentà al garriguer de la societat local de caçadors, Melcior Gelabert, el qual va advertir la Conselleria de Medi Ambient.

El 15 de juny es veuen a la zona dues aus terroses i una grisa (Enric Ramos i Antoni Mestre). El 19.06.01, aparentment, no hi ha cap au al niu, però al acostar-s'hi l'observador, se n'alça la femella. El niu, un conjunt d'uns 30 cm de diàmetre de tiges ajaçades del mateix cereal, directament a terra, conté en aquest moment 5 ous. S'observa com la femella torna a covar als pocs minuts i, a uns 150 m, el mascle està posat a una paret. El propietari de la finca accedeix a la petició de no retirar les bales de palla, per donar el màxim de tranquil·litat a la parella.

Els dies 20, 21 i 22, es manté des de la carretera (a uns 200 m de distància) una vigilància sobre la zona, observant que la femella cova normalment, i en una ocasió (el dia 21) que el mascle està posat a la mateixa paret del dia 19.

El dia 24 J.Riera visita el niu, no sobserva cap adult a la zona, i es mesuren els ous.

El dia 25, es confirma que el niu ha estat abandonat, i que falta un ou. El dia 26, s'observa la femella posada a una bala prop del niu, alimentant-se, i com, una hora més tard, entra a covar, i el mateix dia, s'observa més tard el mascle covant. El 27, la femella està posada fora del niu, i el mascle a uns 200 m.,

sobre la paret. El 28, la femella cova. El 29, sols s'observa la femella, també posada a les immediacions, però sense entrar-hi en les dues hores que dura la vigilància. Dia 30 es torna observar la femella a les bales immediates, però abandona l'àrea. Una visita al niu permet confirmar que hi ha sols tres ous, freds i líquids, dels quals s'en retira un. Són de color blanc immaculat, molt arrodonits. S'opta per deixar-hi els altres dos, malgrat ser ja inviubles, per afavorir la possible fixació de les aus a la zona, de cara a futures temporades. El dia 1 de juliol s'efectua la darrera observació: la femella està posada prop del niu, però abandona l'àrea. Aquest dia, sols quedava un ou. No hi ha observacions posteriors.

DISCUSSIÓ

L'ou retirat mesura 39,0 x 33,5 mm. El tamany de l'ou cau en els límits coneguts de variabilitat per aquesta espècie (36-46 x 30-36 mm, segons CRAMP et al. 1980).

L'hàbitat de nidificació és el típic de l'àguila d'albufera a la península ibèrica: cultiu de secà monoespècífic de cereal, en una zona lleugerament ondulada i molt poc arbrada. A les immediacions hi ha una important granja de vaques lleteres, amb algunes parcel·les de reguiu (alfals). El niu es troba molt prop de la carretera (uns 100 m) de trànsit poc important, a uns 2,5 km del casc urbà.

En relació a la fenologia, MORILLO y MAYOL (1984) indiquen que pon de finals d'abril a principis de juny, i que la incubació és de 27 a 30 dies. A un estudi efectuat a la província de Madrid, ARROYO (1996) troba per 138 parelles una data mitjana de posta de 4,3 de maig. Per tant, la parella vilafranquera

va ser, per desgràcia, bastant tardana. Una posta de cinc ous és relativament alta (sol ser de 3 o 4, tot i que pot arribar a 10).

És interessant que, al menys en dues ocasions, s'observi covar el mascle. Segons la bibliografia (GEROUDET, 1965; CRAMP et al. 1980), en aquesta espècie, sols coven les femelles i en la darrera referència es concreta que sols hi ha una observació de mascle sobre la posta, en els anys 20!

Del comportament de les aus, cal deduir que el fracàs reproductor ha estat motivat per les reiterades molèsties que ha patit la parella, tot i que no foren tan intenses com per a provocar-ne una fuga immediata. Probablement, si els polls haguessin eclosionat abans de la sega, haguessin pogut sortir avant. ARROYO y CASTAÑO (1997) ja destaquen que la

mecanització, que avança les labors agrícoles a l'època d'incubació, és molt negativa per a l'espècie, tot i que la primera autora indica en el treball de 1996 que sols un 15% dels nius es perd per les collites, xifra inferior a la de destrucció per predació en hàbitats naturals. La proximitat a la carretera, d'on era perfectament visible el redolet de messes respectat, fa ser igualment un factor negatiu. Les possibilitats que en el futur l'espècie pugui obtenir l'èxit reproductor a l'illa, malgrat les operacions agrícoles, no s'han de descartar, ja que sol haver-hi una bona disposició dels agricultors, i a la península, diverses campanyes de respecte als nius han estat positives. El recomana que en futures temporades, qualsevol observació sigui discretament comunicada al Servei de Protecció d'Espècies (Conselleria de

Foto 1. Niu de l'àguila d'albufera
Circus pigargus (Montagu's Harrier)
a Vilafranca de Bonany, Mallorca.
Juny 2001. Foto: Emilio Cayuela.

Medi Ambient), de manera que es pugui procedir a la vigilància preventiva i la informació al personal relacionat amb la finca on aquest intent pugui tenir lloc. Les inspeccions del niu abans de l'eclosió resulten especialment imprudents. En qualsevol cas, cal accentuar la discreció de les observacions, com a mínim fins a l'eclosió dels polls.

BIBLIOGRAFIA

- ARROYO, B. 1996 Reproductive succes of Montagu's Harrier (*Circus pygargus*) and Hen Harrier (*C. cyaneus*) in agricultural habitats in Central Spain. In Muntaner J. y Mayol, J. (Eds) *Biología y Conservación de las rapaces mediterraneas. Actas del VI Congreso de Biología y Conservación de las Rapaces Mediterraneas*. SEO. Monografía num 4. Pp: 459-464.
- ARROYO, B. y CASTAÑO, J.P., 1997 Aguilucho cenizo *Circus pygargus*. In Purroy, F.J. (Coord) *Atlas de las Aves de España (1975-1995)*. Ed SEO-BirdLife & Lynx. Pp: 110-111
- BROOK, R. 1973 Majorca Birds. *The RSPB Magazine*. Vol. 4, num. 7 pp: 194-197.
- CRAMP, S. et al (eds) 1980 *The Birds of the Western Palearctic*. RSPB. Londres.
- FERRERO, J.J. 1993. The Montagu's Harrier in Spain- Populations trends and conservation efforts. *Proceedings of the International Montagu's Harrier Conference*, Kiel-Raisdorf, 1-2 July 1993: 56-57.
- GEROUDET, P. 1965 *Les rapaces diurnes et nocturnes d'Europe*. Ed. Delachaux & Niestlé. Suissa.
- KROGULEC, J 1997 *Circus pygargus*. In Hagermeier, W.J.M, & Blair, M.J. *The EBCC Atlas of European Breeding Birds. Theirs distribution and abundance*. European Bird Census Council & T & AD Poyser. Pp: 150-151
- MAYOL, J. 1981 *Els aucells de les Balears* (2ª ed). Manuals d'introducció a la Naturalesa, 2. Ed Moll. Palma de Mallorca.
- MORILLO, C., y MAYOL, J. (1984) *Guía de las rapaces ibéricas*. (2ª ed). ICONA. Madrid.

(Rebut: 18.04.02; Accepatat: 08.05.02)